

TROBADA A LA UNIVERSITAT DE BARCELONA, DE DONES PRESES, PERSONAL PENITENCIARI, TECNQUES, ASSOCIACIONS, RESPONSABLES INSTITUCIONALS, PROFESSORAT I ALUMNAT UNIVERSITARI D'ARREU DE L'ESTAT, PER A DEBATRE SOBRE LA SITUACIÓ DE L'EXECUCIÓ PENAL FEMENINA A CATALUNYA I A L'ESTAT ESPANYOL.

Els dies 28 i 29 de maig es va celebrar a la Facultat d'Economia i Empresa de la Universitat de Barcelona un encontre presencial dins del seminari-taller "Execució Penal Femenina a l'Estat espanyol". Un acte organitzat per la Línia d'Actuació sobre "Dones i Sistema Penal" del Grup Interuniversitari "Copolis. Benestar, Comunitat i Control Social", adscrit a la Universitat de Barcelona, i dirigit per Elisabet Almeda, Dino Di Nella i Clara Camps, integrants de l'esmentat grup. A la vegada, el seminari-taller es desenvolupava en el marc de la Xarxa Temàtica Internacional sobre Gènere i Sistema Penal -Xarxa Geispe.

La trobada es va constituir com un important espai intersectorial d'innovació docent en l'extensió universitària, amb la reflexió i l'intercanvi de més de 50 participants que coneixien de ben a prop la realitat de les dones en el sistema penitenciari de l'Estat Espanyol: dones que han estat o estan sotmeses a control penal, tècnics/ques i professionals que treballen en l'àmbit, membres de diferents associacions de suport a dones preses, responsables polítics i institucionals de l'Estat Espanyol i de Catalunya i acadèmics/ques i estudiants que s'han dedicat a la investigació de la temàtica.

Una de les conclusions rellevants de l'encontre fou que la presència de les dones a la presó s'explica principalment per l'exclusió social i la desigualtat que pateixen un gruix, cada vegada més ampli, de persones en les nostres societats occidentals. Tot i aquesta constatació, també s'apuntava que el percentatge de dones que viuen situacions de marginació és sempre superior al dels homes. Però, a la vegada, s'incidia en que elles abans de cometre un delictes, busquen sovint altres estratègies de supervivència; fet que es pot explicar per un grau més elevat de consciència del significat que té la cura i protecció dels més pròxims. Es va constatar reiteradament que en l'anàlisi de les presons femenines i de la situació de les dones empresonades, en particular, és clau i imprescindible tenir en compte una perspectiva no androcèntrica, i per tant, incloure la variable gènere en l'estudi dels factors que permeten explicar la "delinqüència" i que analitzar el "viscut" de la presó, des les dones. El delictes pel qual la majoria de les dones estan empresonades té a veure amb el consum i tràfic de drogues; la condemna i el càstig està al voltant dels 9 i 10 anys. Davant d'aquesta realitat específica es va valorar, entre diverses qüestions, la necessitat d'obrir un debat sobre la política de drogues al nostre país, les possibilitats de "despenalització" i la necessitat de tractaments específics per ajudar a solventar aquesta situació.

Així mateix, en la trobada es va destacar que la dona empresonada és doblament castigada; no només pel seu delictes, sinó també per haver incomplert el rol tradicional de dona que s'espera socialment. A més, la seva vivència de la presó no esta exempta de problemàtiques, desigualtats i malestars específics. Després d'un diagnòstic molt acurat del què hi passa, i en el que les mateixes preses participants a les jornades hi aportaren la seva colpidora experiència i la seva "veritat", es va plantejar i discutir tot una seguit de propostes de millora del sistema penitenciari femení. Es va posar damunt la taula, per exemple, la necessitat de nous models de presons, més terapèutiques, que "reintegrin socialment" des del primer dia; no massificades, adequades a les particularitats de les dones; amb un funcionament més autogestionari i participatiu; amb activitats formatives útils per l'accés real a un mercat laboral futur; amb reconeixement i serveis d'ajut i suport a les dones preses que són mares, tinguin o no les seves filles o fills a la presó, amb la presència d'un treball desprecariat i valorat, i amb suficients professionals reconeguts i "degudament" formats amb perspectiva de gènere. Altrament, al llarg de les jornades es posa clarament de manifest la imperiosa necessitat de dissenyar i implementar mesures alternatives a la privació de llibertat, en el cas de les dones sotmeses al control penal i, en el "mentrestant", el compliment dels drets humans a les presons.

L'encontre presencial es va iniciar amb una actuació de la companyia teatral de dones preses "Teatro Yeses"; seguida d'una inauguració oficial presidida per la degana de la Facultat d'Economia i Empresa: Elisenda Paluzie; la professora del Departament de Sociologia i Anàlisi de les Organitzacions, Elisabet Almeda i la presidenta de l'Institut Català de les Dones, Marta Selva. Durant la tarda del 28 es va dur a terme una taula rodona d'introducció teòrica i institucional de la situació de les dones preses i de les polítiques penitenciàries a l'Estat Espanyol, en què hi van participar Elisabet Almeda, Concepción Yagüe, Subdirectora General de Tractament a la Generalitat de Catalunya i Miguel Ángel Esteban, cap del Servei de Rehabilitació del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. El dia 29 es va dur a terme el diagnòstic i les propostes, mitjançant cinc tallers que van fer un treball interdisciplinari i intersectorial, sobre els factors socials que porten a la transgressió de la llei penal, els que específicament afectes a les dones; sobre la possibilitat de mesures alternatives a la privació de llibertat i, finalment, sobre la situacions que es viuen en els centres penitenciaris femenins del nostre país. Aquesta trobada encara continua, ja que dins de la programació del seminari taller, es contempen activitats no presencials des de l'aula virtual, creada a tal fi, des del campus obert de la Universitat de Barcelona, i en el marc, de la Xarxa Geispe sobre Gènere i Sistema Penal.

Barcelona, 5 de juny de 2009.
Grup Interuniversitari Copolis.
"Benestar, Comunitat i Control Social"